

Tisková zpráva:

ŽIDOVSKÉ MUZEUM V PRAZE PŘIPOMENE NEJVĚTŠÍ JEDNORÁZOVOU VRAŽDU ČESKOSLOVENSKÝCH OBČANŮ ZA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

V úterý 8. března 2016 uctí Židovské muzeum v Praze a Terezínská iniciativa památku českých a moravských Židů, vězňů terezínského rodinného tábora, kteří byli v noci z 8. na 9. března 1944 zavražděni v plynových komorách tábora v Osvětimi-Březince. Ačkoli bylo zavraždění téměř čtyř tisíc mužů, žen a dětí největší jednorázovou vraždou československých občanů za druhé světové války, hraje v českém obecném i historickém vědomí spíše okrajovou roli. Židovské muzeum v Praze proto připravilo speciální doprovodný program, který tuto tragickou událost připomene.

Takzvaný terezínský rodinný tábor byl zvláštní sekcí vyhlazovacího tábora v Osvětimi-Březince, do níž bylo z terezínského ghetta v letech 1943 a 1944 deportováno na 17 500 vězňů. Na rozdíl od ostatních transportů, jež přijížděly na rampu osvětimského tábora, nebyli tito lidé při příjezdu podrobeni selekci a nebyli okamžitě posláni na smrt. Mohli si ponechat své civilnější šaty z Terezína, nebyli podrobeni ponižujícímu vyholení hlavy, a především byli členové rodin ponecháni ve stejné sekci tábora (proto tábor „rodinný“). Charismatický vězeň Fredy Hirsch dokonce prosadil vznik zvláštního dětského bloku, kde vychovatelé mohli dětem – alespoň dočasně – ulehčit jejich osud a částečně je nechat zapomenout na hrůznou realitu, jež je obklopovala. V podmínkách vyhlazovacího tábora nebývalé výhody. I přesto vězňové terezínského rodinného tábora umírali po stovkách.

Přesně po šesti měsících pobytu bylo všem dosud žijícím vězňům, kteří byli do Osvětimi deportováni v září 1943, oznámeno, že budou přemístěni do „pracovního tábora Heydebreck“. Místo toho však nákladní vozy zamířily k osvětimským plynovým komorám, kde byli všichni v noci z 8. na 9. března 1944 bez selekce zavražděni. Podle několika svědectví zpívali někteří před svou smrtí jako znak vzdoru československou hymnu, zněla i Hatikva (židovská hymna, která se později stala hymnou Státu Izrael) a Internacionála. Celkem bylo zavražděno 3 791 mužů, žen a dětí.

Historici dodnes diskutují o důvodech, proč bylo s vězni terezínského rodinného tábora zacházeno právě tímto způsobem. Shodují se, že svou úlohu sehrála role Terezína jakožto propagandistického tábora a především plánovaná návštěva Mezinárodního výboru Červeného kříže zde, která měla ghetto falešně představit jako město, kde mohou Židé pokojně žít a odkud není nikdo deportován na smrt. I proto museli vězňové rodinného tábora v Osvětimi-Březince do Terezína napsat postdatované korespondenční lístky z údajného „pracovního tábora Birkenau“. V okamžiku, kdy je adresáti v Terezíně dostali do rukou, byli jejich pisatelé již mrtví.

Většina ostatních vězňů z tábora byla poté v Osvětimi-Březince zavražděna mezi 10. a 12. červencem 1944; z 17 500 vězňů rodinného tábora jich tak přežilo pouhých 1 294. Jen o měsíc později byli na stejném místě vyraženi vězňové jediného dalšího „rodinného tábora“, v němž byli vězněni Romové, včetně těch deportovaných z českých zemí.

Dějiny terezínského rodinného tábora dosud zůstávají na okraji historického povědomí české společnosti a v českých školách se o nich téměř neučí. A to i přesto, že vyhlazení první části

jeho 1 vězňů v březnu 1944 bylo největší jednorázovou hromadnou vraždou českých občanů za druhé světové války. Událostí, která svým významem snese srovnání s masakrem obyvatel Lidic a Ležáků.

Židovské muzeum v Praze připravilo ve spolupráci s Terezínskou iniciativou k 72. výročí této tragické události připomínkový program. V úterý 8. března 2016 od 10:00 hodin proběhne v Památníku českých a moravských obětí šoa v Pinkasově synagoze ranní tryzna. V tento den bude také Pinkasova synagoga od 11:00 do 16:30 hodin zdarma otevřena veřejnosti a odborní pracovníci muzea budou návštěvníky seznamovat s historií a podobou Památníku. Komentovaná prohlídka Pinkasovy synagogy pro širokou veřejnost se uskuteční ve 13:00 hodin.

DOPROVODNÝ PROGRAM ŽIDOVSKÉHO MUZEA V PRAZE PŘI PŘÍLEŽITOSTI PŘIPOMÍNKY VYVRAŽDĚNÍ TEREZÍNSKÉHO RODINNÉHO TÁBORA V ROCE 1944

8. března 2016 v 18:00 hodin

Bojovníci od Sokolova. Premiéra stejnojmenného dokumentárního filmu režiséra a scénáristy Olivera Maliny Morgensterna o československé jednotce v SSSR za 2. světové války, která se 8. 3. 1943 poprvé zapojila do bojů na straně protihitlerovské koalice v bitvě u Sokolova. V jednotce byla tehdy více než třetina židovských bojovníků, kteří utekli před Hitlerem z okupovaného Československa, nebo přišli během formování jednotky ze sovětských gulagů. Po filmu bude následovat beseda s režisérem, O. Malinou Morgensternem, historikem Miroslavem Brožem a autorkou námětu Bedřiškou Kopoldovou. Akce se koná v sídle Židovské obce v Praze, (Maiselova 18, Praha 1), vstup volný. Prosíme návštěvníky, aby se dostavili s časovým předstihem kvůli kontrole u vstupu do budovy ŽOP.

9. března 2016 v 19:00 hodin

Naše 20. století: Pohled z druhé strany

Pokračování úspěšného pamětnického cyklu, jenž se zaměřuje na příběh českých Židů ve 20. století v prolínání židovské a nežidovské perspektivy. Pozvání přijali Miluška Havlůjová (*1929), v padesátých letech odsouzená za pokus o pobuřování proti republice a vyzvědačství, a Felix Kolmer (*1922), terezínský vězeň a přeživší osvětimského vyhlazovacího tábora. Moderuje novinář, dokumentarista a spisovatel Adam Drda. Akce se koná v Maiselově synagoze, (Maiselova 10, Praha 1), vstup volný.

Kontakt pro média:
Židovské muzeum v Praze
Kateřina Honskusová
T: +420 222 749 281
pr@jewishmuseum.cz

www.jewishmuseum.cz